

Pripomienka platformy Budovy pre budúcnosť: Čistá planéta pre všetkých - Európska dlhodobá strategická vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo

Na základe scenárov identifikovala Európska komisia 7 strategických blokov pre dosiahnutie uhlíkovej neutrality. Dva z nich sú:

- Maximalizácia energetickej efektívnosti, **vrátane sektora budov**.
- Maximalizácia uplatňovania **obnoviteľných zdrojov energie** a elektriny - EK počíta so zdvojnásobením spotreby elektriny v 2050 (53 % podiel v celkovom energetickom mixe EÚ), 80 % elektriny bude z obnoviteľných zdrojov energie, 15 % z jadrovej energie a široké uplatňovanie vodíka a Power to X (P2X).

Znenie pripomienky:

Na základe uvedených strategických blokov žiadame o doplnenie **II.STANOVISKO SLOVENSKEJ REPUBLIKY** bod 14: **Pozícia/vyjednávací inštrukcia k predkladanému návrhu** takto:

Sektor budov

Sektor budov predstavuje z dlhodobého hľadiska veľkú výzvu v oblasti energetiky a emisií, preto by sa mali stať pre Slovensko prioritou pre moderné, konkurencieschopné, prosperujúce a klimaticky neutrálne hospodárstvo. Sektor budov má významný vplyv pri plnení cieľov v oblasti znižovanie emisií skleníkových plynov.

Slovensko má aj napriek zvyšujúcej sa energetickej účinnosti stále potenciál úspor energie a energetickej efektívnosti, keďže energetická náročnosť vzhľadom na štruktúru hospodárstva našej ekonomiky je stále takmer dvakrát vyššia než je priemer EÚ. Udržanie trendu znižovania energetickej náročnosti však bude vzhľadom na nákladovo efektívny potenciál úspor energie výzvou.

Verejné zdroje v oblasti energetiky budú smerovať vo väčšej miere práve do nákladovo efektívnych oblastí energetickej efektívnosti výstavby a bývania. Slovensko bude podporovať výstavbu a obnovu budov, ktoré sú vysoko energeticky efektívne, adaptované na zmenu klímy a udržateľné z hľadiska kvality použitých materiálov a kvality vnútorného prostredia. Pri nových budovách je prirodzeným cieľom zabezpečenie výstavby budov s takmer nulovou potrebou energie (NZEB) a rozpracovanie možnosti výstavby tzv. plusových budov. Pri obnove budov ide o zabezpečenie obnovy v potrebnom tempe 3 % budov ročne (z hľadiska zachovania životnosti budov) s rastúcim podielom budov obnovených do energetických tried A, resp. A1 a A0. Základom bude podpora významnej a hĺbkovej obnovy budov. Budú zabezpečené dostatočné zdroje na dodržanie záväzkov v oblasti energetickej efektívnosti, vrátane komplexnej obnovy budov. Podpora nových finančných nástrojov umožní vyšší podiel súkromného financovania na dosahovaní cieľov v oblasti energetickej efektívnosti, napr. formou koncesí, delegovanej správy, garantovanej energetickej služby (EPC).

Odôvodnenie:

Európska komisia predpokladá, že všetky scenáre (vrátane najambicióznejšieho) budú v konečnom dôsledku znamenať ekonomický benefit pre naše ekonomiky a udržanie ekonomického rastu v budúcnosti. Transformácia by mohla prispieť do roku 2050 dodatočných 2 % k tomuto rastu HDP.

EK nevyberá konkrétny emisný scenár pre EÚ, toto rozhodnutie necháva na členských štátoch. Avšak EK vo svojich analýzach tvrdí, že dosiahnutie uhlíkovej neutrality v roku 2050 by znamenalo príležitosť pre EÚ ako lídra mať čo najväčšie benefity tzv. early movera. Takto by EÚ mala formovať transformáciu a aktívne bojovať proti zmene klímy (spôsobom vyhovujúcim EÚ a členským štátom, teda aby sme z toho mali aj ekonomické benefity).

Slovensko zaznamenalo najvýraznejší rast spotreby energií za rok 2017 v celej EÚ. Podľa Eurostatu spotreba primárnej energie vzrástla na Slovensku v roku 2017 medziročne o 5,1 % a konečná spotreba energie o 7 %. Hospodársky rast SR v roku 2017 predstavoval 3,2 %.

Investície do energetickej účinnosti významne stimulujú hospodárstvo, najmä stavebný priemysel, ktorý vytvára približne 9 % európskeho HDP a priamo tvorí 18 miliónov priamych pracovných miest. Malé a stredné podniky by mali obzvlášť prospech z posilneného trhu renovácie, keďže prispievajú viac ako 70 % pridanej hodnoty v odvetví stavebníctva EÚ.

Otázka je, ako na tieto zistenia zareaguje vláda. Aktuálne MH SR pripravuje Národný integrovaný energetický a klimatický plán, ktorý má určiť strategické smerovanie politík so zameraním na spotrebu energie do roku 2030 a s výhľadom do roku 2050. Dovtedy chce mať Európska únia (teda aj Slovensko) uhlíkovo neutrálnu ekonomiku. Dlhodobé trendy budú Slovensko tlačiť k čoraz väčšej spotrebe energie. Sme pritom závislí na dovoze väčšiny našich energetických zdrojov z Ruska.

Len sektor bývania a budov sa očakáva nárast spotreby energií. V prípade budov bude hrať významnú rolu v spotrebe energie najmä klimatická zmena a demografický vývoj v kombinácii so zmenou spôsobu života a urbanizáciou. Dopyt po bytoch bude rásť so starnutím populácie a presadzovaním nových rodinných modelov (menej početné domácnosti, rovnaká veľkosť populácie, viac bytov). Slovensko má už dnes približne o štvrtinu menej bytov na počet obyvateľov ako vyspelejšie krajiny EÚ. Predpokladáme tiež, že do roku 2050 vzrastie počet obyvateľov slovenských miest minimálne o 20 % iba vplyvom sťahovania z vidieka. Títo budú potrebovať bývanie, rovnako ako imigranti – noví obyvatelia Slovenska, ktorí kompenzujú nedostatok pracovnej sily. Očakávame, že počet bytov vzrastie až o pol milióna, čo predstavuje až štvrtinový nárast bytového fondu!

Zároveň s tým bude narastať spotreba energie v domácnostiach. Na jednej strane vplyvom narastajúceho množstva spotrebičov, na druhej strane z dôvodu zaistenia tepelnej pohody v nových klimatických podmienkach. V tomto smere sa doteraz hovorí iba o vykurovaní. Tu nemožno čakať zásadnejší pokles spotreby energie, zvýšenie priemernej teploty ovzdušia bude najmä výsledkom teplejších letných mesiacov. A práve o spotrebe energie na chladenie sa dnes zatiaľ takmer vôbec nehovorí – dokonca sa ani neberie do úvahy pri hodnotení energetickej hospodárnosti budov na bývanie. Extrémne vysoké teploty a dlhé obdobia horúčav v kombinácii s rastúcou kúpyschopnosťou obyvateľov však k masívnemu nárastu chladenia v bytoch (ale aj iných budovách) určite povedie.

V SR je približne 1 mil. bytových a rodinných domov (s 1,9 mil. bytov) a vyše 15 tis. verejných budov, ako sú školy, nemocnice, úrady. Počet súkromných nebytových budov nie je známy, ale odhaduje sa,

že ich podlahová plocha tvorí okolo takmer 1/3 celkovej podlahovej plochy budov. 2/3 z budov sú v pôvodnom stave, pričom prevažujúce obdobie výstavby je 1960 - 1990 a tieto budovy potrebujú obnovu už z pohľadu predĺženia životnosti, nehovoriac o energetickej efektívnosti a ďalších parametroch kvalitných budov. Túto potrebu potvrdzujú aj výsledky prieskumu, podľa ktorého 1/5 domácností má nevyhovujúce bývanie a trpia 1,5 až 2,9 x častejšie zdravotnými problémami. Odhaduje sa, že náklady zdravotnej starostlivosti spôsobené používaním nekvalitných budov dosahujú 410 – 870 mil. eur ročne. Podľa Európskej agentúry pre životné prostredie spôsobí kúrenie drevom viac ako 3 tis. predčasných úmrtí ročne, pričom drevom vykuruje asi 1/4 rodinných domov a vykurovanie domácností má až 70 % podiel na tvorbe tuhých znečisťujúcich látok. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ dávajú slovenské domácnosti za energie v domácnosti najväčšiu časť príjmov (v priemere 14,5 %). Prevádzka verejných budov stojí verejné rozpočty odhadom 360 mil. eur ročne.

Budovy sú strategickou infraštruktúrou krajiny. Trávime v nich 90 % času, spotrebúvajú 40 % energie, sú zodpovedné za 36 % emisií CO₂ a zásadne vplyvajú na znečistenie ovzdušia. 11 % novopostavených rodinných domov v roku 2017 nespĺňa zákonom stanovené minimálne požiadavky na stavby v oblasti energetickej hospodárnosti budov. Štúdie ukazujú, že napríklad zdravé kancelárske budovy zvyšujú produktivitu pracovníkov o 8 až 11 %. Pri veľmi konzervatívnom odhade to predstavuje potenciálny rast HDP Slovenska o 1,3 mld. EUR. Nájomné bývanie, s ktorým sa spája mobilita pracovnej sily, tvorí iba 3 % bytového fondu na Slovensku. Bez zmeny prístupu stúpne jeho podiel do roku 2050 iba na 4 %.